

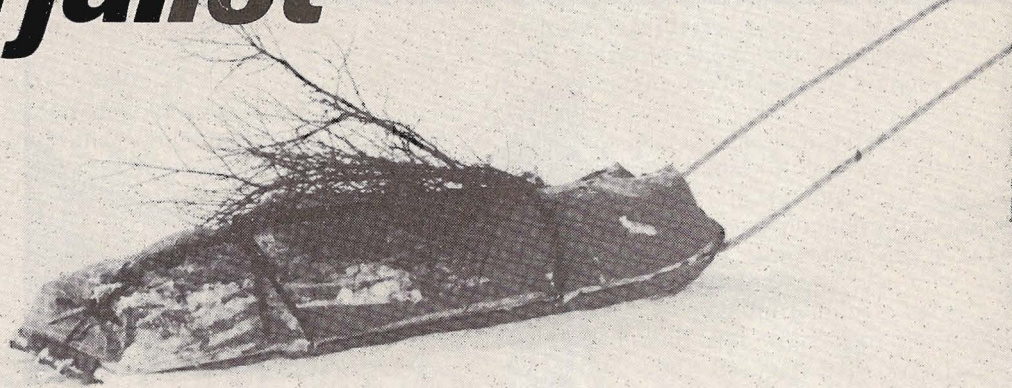
Pulka i skogen och på fjället

När man ska köpa pulka är det viktigt att välja rätt pulka till avsett ändamål. Det finns pulkor som passar bäst i skogsterräng och andra som passar bättre i fjällterräng – det finns barnpulkor och ambulanspulkor (räddningspulkor) – det finns pulkor av trä eller glasfiber. Man kan antingen dra pulkan själv eller utnyttja hunden som dragare. Erik Lind berättar om dessa förträffliga transportmedel.

□ De två grundtyper av pulkor som används i Sverige är Segebadenpulkan och Rimforspulkan. Den senare måste självtillverkas.

Segebadenpulkan

som kan köpas i handeln är den mest förekommande och passar bäst i skogsterräng. Den har avrundad botten med båtformigt avsmalnande för och den påminner om samernas ackja. Denna typ av pulka har tillverkats i nära femtio år. Man använder

framförallt kvistfri björk som impregneras med tjära.

Segebadenpulkan är tack vare sin konstruktion följsam i terrängen och stryktålig. Den är mycket lämplig som hundpulka därför att den är lätt att vända med. Genom att pulkan glider på såväl sin botten som snedställda sidstycken »flyter» den ovan på lös och djup snö.

Vissa modeller av Segebadenspulkan tillverkas också i glasfiberarmerad plast. Den har tendens att bli något sladdrigare i spåret än träpulkan och är betydligt kallare att ligga i. Den är dock i det närmaste outslitlig och nära nog underhållsfri.

Sidmedarna på pulkorna är mäsingskodda, dels för att skydda mot slitage, dels för att göra pulkan mer lätt dragen och ge bättre grepp på hårt snöunderlag.

Pulkorna är försedda med kapell (överdrag) av kraftig impregnerad duk av nylontyg. På kapellet finns en kort dragkedja så att man kan komma åt utrustningen i pulkan utan att

öppna kapellet. Kapellet tillsluts med lator som är införda i lattfickor på duken. För fastsurrning av kapellet och lasten finns två tvärgående och en längsgående tvådelad lina. På vissa pulkor tillsluts kapellet med ringar eller hakar.

Draganordning

Skalmar tillverkas som regel av rotting. De är försedda med tvärgående »bygel» ca 40 cm från skalmändarna som dels ska ge stadga åt skalmen, dels fungera som avbärare, stöd vid utförsåkning. Skalmen bör ha tillräcklig längd så att man inte slår skidornas bakändar i pulkan vid åkning. Lång skalm ger också smidig ryckfri åkning. Skalmen fästes i dragselens ring med hjälp av en karbinhake.

Hundskalmen är också tillverkad i rotting och har en u-formad bas. Skalmändarna är avpassade för fäste i hundens dragsle. Skalmändarna fäster man på pulkan bakom två styrklackar och hålls på plats av en läderrem med spänne vid varje klack.

Rimforspulkan passar bäst i fjällterräng

Det är viktigt att läderremmarna lindas två varv runt skalmen som därigenom hindras att glida i sidled.

Dragselar finns för mansdragning, huvudsakligast i två modeller: för midjedragning respektive kombination av midje- och axeldragning. Mest använd är midjeselen. Numera tillverkas selarna framförallt av terylen och har på vardera sidan en dragring i vilken dragskalmens karbinhake ska fästas. För att undvika skavsår eller ömhet på höftbenskammen bör midjeselen lämpligen förses med höftskydd eller axelputor av den typ som används på ryggsäckar. För hunddragning finns särskilda dragselar.

Lastning

Vid lastning bör man se till att tyngdpunkten kommer lågt och att pulkan blir något bäktung. Endast vid kraftig stigning kan det vara lämpligare att pulkan är något framtung.

Utrustningen förvaras lämpligen i unicaboxar, väskor eller plastpåsar som man lätt kommer åt när man be-

höver dem. Lösa prylar är det alltid svårt att hålla reda på.

Det är viktigt att sluta kapellet så att det blir slätt vid kanterna. Annars kan vassa stenar eller stubbar åstadkomma revör eller onödigt slitage. Man bör också tänka på att placera utrustning som man lätt vill ha till hands nära draglåsöppningen.

Att dra pulka

Pulkan glider ganska lätt på snön och man blir överraskad av hur mycket bekvämare det är att dra utrustningen i pulka jämfört med att bära på ryggen. Skidorna bör dock vara välvallade och särskilt viktigt är det att man har ett gott fäste. I fjällterräng kan man använda stighudar under skidorna för att förbättra fästet i branta sluttningar. I vissa situationer är det lättare att klara en stigning om man har ryggsäcken på ryggen så att man får hårdare tryck på skidorna.

Barn i pulka

Ett praktiskt sätt att ta med barn i skog och mark vintertid är att dra dem i pulka. Barnet sover gott i pulkan och dragaren får välbehövlig motion.

En bit renhud i botten på pulkan isolerar bra men en skiva 20 mm Frigolit (byggnadsmaterial) eller liggunderlag av cellplast ger också tillräcklig isolering. Eftersom pulkan »stöter» något vid dragning mår barnen bäst om de halvligger. Man bygger upp ett stöd för huvudet med kuddar eller dylikt i pulkans bakre del.

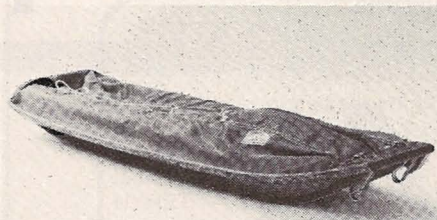
Något större barn tycker om att sitta och se i färdriktningen. Det finns särskilda ryggstöd till barnpulorna, samt snö- och vindskydd av PVC-plast vilket skyddar barnet mot stark vind och snö som kan sprätta upp.

Med hund och pulka

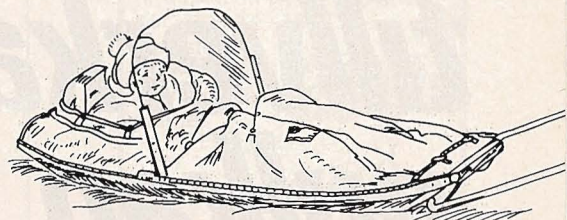
De flesta hundar tycker om att dra pulka. Man tänker kanske framförallt på schäfer, grönländshunden och riesenschnauzern, men det finns många andra hundar som gärna drar pulka. Genom att lägga en del av packningen på pulkan får man själv en mindre packning och en angenämare tur. Rörligheten blir större och man kan göra helt andra vägval än när man själv är dragare. Hunden bör när den är tränad dra en last motsvarande egen vikt. Med hänsyn till skilda tempon vid pulkadragning bör man inte ha både hund- och mansdragning i samma grupp.

Undvik preparerade spår

Det finns i allmänhet inga anvisningar om var man får dra pulka, men i praxis är att pulkadragaren *inte* ska utnyttja preparerade skidspår eftersom den flatbottnade pulkan förstör dem. Däremot är skogsvägar och snöskoterleder lämpliga för pulkadragning. I djup snö underlättar man

Segebadenpulka av trä

Barnpulka med snö- och vindskydd

Barnpulkan kan användas för ett eller två barn

för pulkadragarna genom att anlägga »fyrspår», dvs fyra spår intill varandra.

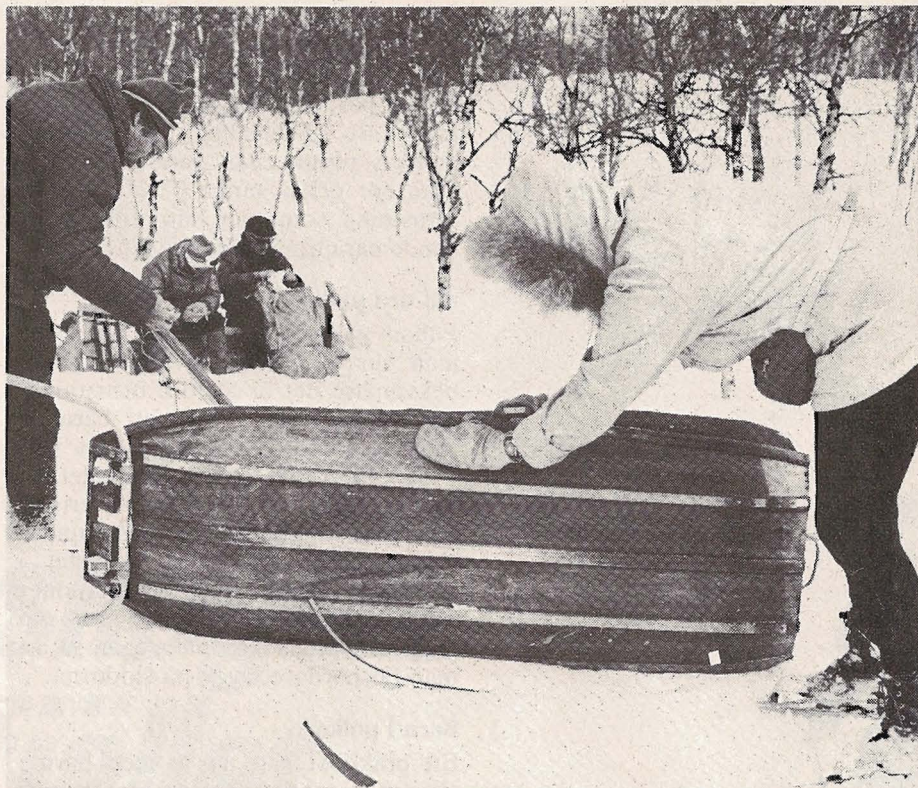
Vårda pulkan

Pulkor av trä kräver liksom skidor noggrann vård. Glidytan bör hållas så ren och glatt som möjligt. Någon olägenhet med bakhalka finns inte, glidet är det viktigaste. Träpulkan valas antingen med en blandning av tjära och flytande paraffin eller fennissa. Man kan också använda vanliga utförsåkningsvallor.

Kapellet måste impregneras ibland och repor eller hål repareras. Skador som uppstår under turen kan tillfälligtvis lagas med häfta. Hål i botten på pulkan kan lagas med plåt eller plywoodskivor. För mer omfattande reparationer bör pulkan sändas till tillverkaren.

Uthyrning av pulkor

Pulkor finns att hyra. Vanligtvis vänder man sig då till sportaffären i hemorten. I fjällen kan man numera även hyra pulkor på de större anläggningarna. ■

Segebadenpulka bör såväl grund- som ytvallas.

Att tillverka pulkan själv

□ *Rimforspulkan*, som inte finns att köpa men går utmärkt att tillverka själv, passar bäst i fjällterräng och är med sin plana botten lämplig för den som övernattar i snöbivack. Vid skrååkning, snett uppför eller nerför slutningen, följer den skidåkaren tack vare den breda botten som är försedd med räfflade lister. Pulkan som är helt rektangulär, lika bred i för och akter, sladdar normalt inte vid sidan om den dragande. Botten är uppsvängd såväl bak som fram och hela pulkan ser ut som en lång pråm. Sido-, bak- och framstycken är av gran eller furu och botten av vatten-

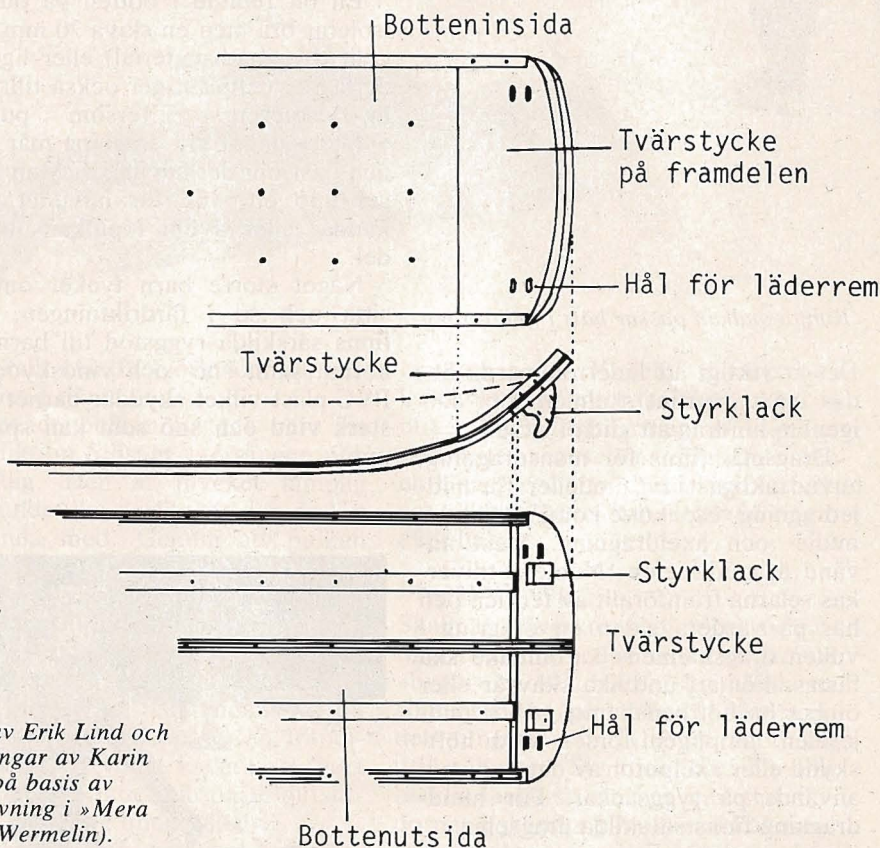
Text av Erik Lind och teckningar av Karin Lind på basis av beskrivning i »Mera ute» (Wermelin).

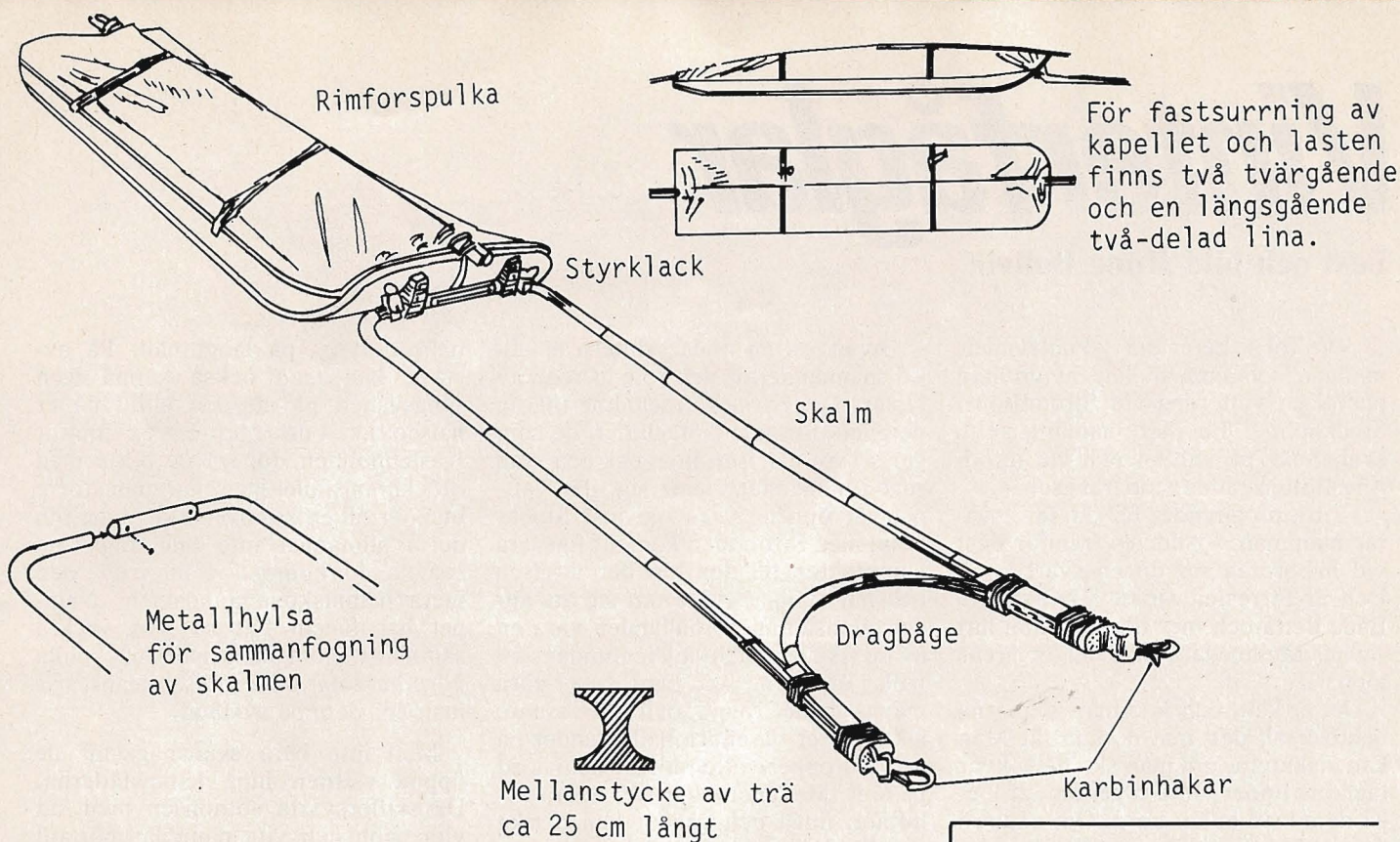
fast limmad björkplywood. Pulkan förses med kapell i likhet med Segebadenpulkan.

Erfarenheten har visat att en någorlunda händig friluftare kan tillverka sin pulka själv. Man kan då anpassa pulkans längd och bredd efter

egna mått. Den bör göras några cm längre än man är själv. Normalt brukar pulklängden hålla sig kring 195 cm och bredden 42 cm. Är man storväxt kan alltså dessa mått ökas något.

● *Sidostyckena* tillverkar man

lämpligen av gran eller furu. Brådan måste vara 15 mm tjock och 10 cm bred för att medge tillräcklig upphöjning i pulkans framdel. Sidostyckets höjd i dess raka del bör bli ca 5 cm. *Tvärstycket* i pulkans bak- och framdel kan bestå av formlimmad plywood vilka limmas och skruvas fast.

- *Botten* bör helst bestå av 5–6 mm tjock limmad björkplywood, båtplywood. Genom att fukta skivorna i hett vatten eller koka dem några minuter kan de lätt böjas efter sidostyckenas form och skruvas fast i dessa med mässingskruv.

- Pulkan förses lämpligen med fem *glidlistor*. Tre av listerna, de två yttre och den mittersta med måtten 10 mm tjocka och 15 mm breda av gran, bör vara skodda med metallskena. De två återstående 5 mm tjocka och 25 mm breda är oskodda och bör därför vara av hårdare träslag, t ex björk, bok eller hickory. Alla listerna ska vara lika långa som pulkan.

Till glidskenor passar tröskelmäsning.

Listerna kan böjas utan att brista om man låter den del som ska formas stå i hett vatten ca 10 minuter. Ytterlisterna tillsammans med metallskenan skruvas fast i sidostyckena med mässingskruv. De övriga fäster man i botten med kopparnit (ca 3 mm) försedda med huvud för försänkning. Till nitarna hör nitbrickor.

Avståndet mellan nitarna 15–20 cm. Om man samarbetar två personer genom att den ena håller eller stödjer med yxa går det lättare att nita.

- På pulkans framparti fäster man två *styrklackar* som ska utgöra fäste för skalmarna. Dessa hålls på plats med hjälp av en läderrem med spänne vid varje klack. Ta till läderremmen så lång att den kan lindas två varv runt skalmen.

- *Dragskalm* finns att köpa i marknaden, men man kan också tillverka dem själv av rotting, 22–24 mm i diameter. Skalmarna bör vara ca 2 m långa. Rottingstängerna bockas i ena änden och fästs ihop med en metallhylsa. Anpassa skalmen till pulkans styrklackar. Dragbågen i skalmens framdel fäster man genom ca 25 cm långt mellanstycke av trä med skruvar. För fästande av karbinhakar kan läderrem användas.

- *Kapellet* tillverkas av kraftigt vattentät smärting eller väl impregnerad tältduk. Höjd i sida ca 60 cm. Kort- och långsidor sys ihop för att inte väta och snö ska tränga in.

I övre kanten av dukhalvorna sys en bred fäll, så att käppar av rotting, björk eller annat segt träslag kan träs igenom. Kapellet spikas fast med spikrand av läder på sidostyckets utsida.

När pulkan packats, läggs kapparna samman och vrids in i duken och fästes med remmar från fram- och bakstycket samt med två tvärgående remmar som bör vara av råhud (syreremmar).

Ett blixtlås ca 40 cm långt längs kapellets sida gör packningen tillgänglig utan att kapellet behöver öppnas.

Tips: Det går lättare att tillverka pulkan om man lånar en att jämföra med under arbetets gång.

SISTA CHANSEN! SNART SLUTSÄLD!

Nåbbstövlar, svensktillverkade i gyllenbrunt äkta läder med lätt cellgummisula, som isolerar mot kyla och fukt. NYHET – mönsterpressad dekor. Bär dem med uppvikt eller nedvikt skaft. Beställ ett nr större än Ni normalt använder. storl 34–46

Herrstorl
41–46 utan
mönster på
skaftet.

299:-

NÅBBSTÖVELSPECIALISTEN

AUENY SKO

Box 39, 931 01 SKELLEFTEÅ
Tel 0910/101 08

Sänd mot postförskott

..... st modell JOJKA stl .....

.....

.....

.....

.....

Frakt och postförskottsavg tillk.

IAV 1/78